

Årsrapport

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek 2009

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek 2009

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er Norges ledende leverandør av informasjons- og litteraturtjenester til synshemmede og andre lesehemmede, og bidrar dermed til å gi alle lik tilgang til litteratur. NLB produserer og låner ut folkebibliotekrelevant litteratur i blindeskrift og som lydbøker. I tillegg produserer og formidler NLB tilrettelagt studielitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler. Det legges vekt på å tilby et variert utvalg litteratur, som i stor grad gjenspeiler det norske litterære landskap og det tilbud som finnes i norske folkebibliotek. All lyd- og blindeskriftproduksjon, samt utlån av lydbøker er digitalt basert. Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLB har i 2009 opprettholdt et høyt produksjonsnivå og fortsatt utlånsveksten. For å forberede virksomheten på ytterligere resultatvekst, er det samtidig lagt ned betydelige ressurser i ulike utviklingsprosjekter, herunder utvikling og implementering av ny produksjonsteknologi.

Sterke utlånstall

- Utlånet av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat økte med 15 prosent fra i fjor. Økningen i utlånet av studielitteratur er på 11 prosent.
- Lydbokavtalen som ble undertegnet i 2008 har fjernet ventelistene på lydbøker, og bidrar til fortsatt høye utlånstall.
- Fra 2004 – 2009 hadde NLB en samlet utlånsvekst på 81 prosent. I samme periode økte NLBs totale produksjonen av tilrettelagt litteratur med 82 prosent.

Fortsatt høye produksjonstall

- I 2008 oppnådde NLB en samlet produksjonsøkning for lyd- og blindeskriftbøker på hele 62 prosent sammenlignet med 2007.
- NLB har i 2009 opprettholdt det høye produksjonsomfanget, og økt den totale produksjonen med 3 prosent fra i fjor.

Lansering av Brage – ny norsk talesyntese

- Høsten 2009 lanserte NLB den nye norske talesyntesen Brage. En talesyntese gjør en elektronisk tekst om til tale på en enkel måte. Utviklingsprosjektet ble ferdigstilt etter planen.
- Brage dekker NLBs behov for en forbedret talesyntese til bruk ved produksjon av studielitteratur, aviser og tidsskrifter i DAISY-format. NLB skal selv stå for endringer og videreutvikling av Brage – slik at talesyntesen også dekker kommende behov.
- Med Brage kan NLB produsere studielitteratur med bedre kvalitet og kortere produksjonstid enn tidligere. Mer enn halvparten av all studielitteratur blir produsert med talesyntese.
- Brage-stemmen brukes også i produksjon av tidsskrifter og Aftenposten i lydutgave. Brage er utviklet i samarbeid med Talboks- og punktskriftsbiblioteket (TPB) i Sverige.
- Kunnskapsdepartementet bevilget i 2008 1 million kroner til styrking av NLBs tjeneste rettet mot studenter. En stor del av midlene ble benyttet til dette prosjektet.

Økt samarbeid med universitets- og høyskolesektoren

- Samarbeidsprosjektet mellom UH-sektoren og NLB vil gi en vesentlig bedring i syns- og lesehemmedes studenters tilgang til studielitteratur i DAISY-format.
- I samarbeid med DAISY Consortiet (DC) utviklet NLB i 2009 det WEB-baserte brukergrensesnittet PipeOnline. PipeOnline gir lærestedene internettbasert tilgang til NLBs produksjonsverktøy for lydbøker i DAISY-format.

- NLB samarbeider med Nasjonal pådriver (se www.universell.no) om å etablere avtaler med universitets- og høgskolesektoren som gir det enkelte lærested mulighet til selv å produsere tilrettelagt litteratur.

Blindeskrift – styrket samarbeid gir økt tilbud

- NLB er godt i gang med effektivisering av blindeskriptproduksjonen. En mer automatisert blindeskriptproduksjon gir kortere produksjonstid og økning i antall titler.
- Antall eksemplarer skal produseres etter behov. Det blir derved slutt på ventelister også for blindeskriptbøker. Effektiviseringen gjennomføres i samarbeid med Norges blindforbunds trykkeri.

Nye nettsider for NLB

- I desember 2009 ble NLBs nye nettsider lansert. Hjemmesidene har fått ny design, struktur og et forbedret brukergrensesnitt som legger til rette for økt bruk av NLBs tjenester på nett.

Braillejubileet/boklansering

- Som et ledd i markeringen av 200-årsjubileet for Louis Brailles fødsel ga NLB ut boken *Bare røre, ikke se: Om Lous Braille, språk og skrift*.

Om NLB

- I bibliotekmeldingen fra 2009 uttales det blant annet at arbeidet som utføres ved NLB er av stor verdi, og at det skal utvikles videre. Der understrekes også at med de økte krav som blir stilt til antidiskriminering og inkludering, er NLBs arbeid særdeles aktuelt.
- I en rapport utarbeidet på oppdrag av Norsk kulturråd (NKR) om E-boka og innkjøpsordningen omtales NLB som en organisasjon langt fremme på tekniske løsninger, og som en aktuell samarbeidspart for prosjekter NKR vil være en del av.

Nordisk avtale om filutveksling

- I 2009 undertegnet de nordiske lyd- og blindeskriptbibliotekene en avtale om utveksling av tilrettelagt litteratur over landegrensene. Avtalen omfatter både ferdige produksjoner og tilgang til filer for å kunne produsere litteratur i ønsket format.

NLBs organisasjon

NLB er en statsinstitusjon underlagt Kulturdepartementet. Institusjonen skal yte bibliotekjenester til blinde, svaksynte og andre lesehemmede. NLB produserer og låner ut folkebibliotekrelevant litteratur i blindeskrift og som lydbøker i DAISY-format. Biblioteket tilbyr et bredt utvalg av skjønnlitteratur og sakprosa for barn, ungdom og voksne. NLB produserer i tillegg studielitteratur for universiteter, høgskoler og fagskoler.

NLB hadde per 31.12.2009 48 ansatte. 56 personer var i tillegg engasjert som innlesere og tekstkonsulenter.

Direktør er Øyvind Engh.

Lokalisering

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek holder til i Oslo, i bygget Halvbroen, et tilbygg til Nasjonalbiblioteket. NLB er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket, Språkrådet, ABM-utvikling og Norsk lokalhistorisk institutt.

Intern organisering

NLB er organisert med tre avdelinger som ledes av seksjonssjefer. I 2009 ble det fattet styrevedtak om opprettelse av informasjonsavdeling i NLB. Vedtaket innebærer at NLB fra 01.01.2010 organiseres med fire avdelinger ledet av seksjonssjefer. Informasjonsavdelingen skal iverksette og videreutvikle NLBs eksisterende informasjonsstrategi.

Administrasjonsavdelingen

Administrasjonsavdelingen er tillagt hovedansvar for IKT, økonomi, personal, arkiv og drift av NLBs lokaler.

Avdeling utlån/formidling

NLBs førstelinjetjeneste ligger under Avdeling utlån/formidling. Avdelingen yter bibliotek tjenester overfor alle NLBs brukergrupper. Både studenttjenesten og folkebibliotek tjenesten hører inn under denne avdelingen. Avdelingen har ansvar for bokvalg og øvrig bibliotekfaglig innhold. Videreutvikling av formidlings- og utlånsprosesser, oppfølging av biblioteksystemet Bibliofil. Utvikling og drifting av NLBs hjemmesider er andre sentrale ansvarsområder.

Produksjonsavdelingen

Produksjonsavdelingens hovedansvar er å produsere lydbøker, blindeskriftbøker og andre tilrettelagte formater for NLBs brukergrupper. Avdelingen er også NLBs viktigste teknologiske utviklingsenhet.

Styret

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek har et styre oppnevnt av Kultur- og kirke departementet. Styret har en leder og syv medlemmer, hvorav tre er oppnevnt etter forslag fra Norges blindforbund, og ett oppnevnt etter forslag fra de ansatte i NLB. Disse fire har personlige vararepresentanter, mens de departementsoppnevnte medlemmene har tre vararepresentanter som ikke er personlige.

Medlemmer oppnevnt av departementet:

Leder: Fred Arne Ødegaard, National Expert at the EU Commission, DG Information Society and Media, Policy Developer

Nestleder: Lisbeth Tangen, bibliotekdirektør NTNU
Tone Moseid, seniorrådgiver ABM-utvikling
Helena Kettner Rudberg, biblioteksjef Sjukhusbiblioteken i Sörmland

Medlemmer foreslått av Norges blindforbund:

Gunnar Haugsveen, generalsekretær Norges blindforbund
Elisabeth Israelsen, sentralstyremedlem i Norges blindforbund
Siri Bjerkestrand, studieveileder UiB

Ansattes repr.: Pål Hals

Vararepresentanter oppnevnt av departementet:

Vara 1 Morten Tollefsen, forsker MediaLT

Vara 2 Toril Laberg,

Vara 3 Hege Finnset Eidseter, funksjonskonsulent Deichmanske bibliotek

Vararepresentanter av Norges blindeforbund.

Tone Nybakken, fysioterapeut

Gert Kroken, Senior Professional, CSC Norge AS

Kari Wiik, nestleder Norges blindeforbund

Vararepresentant, ansatte:

Wenche Andresen

Saker

Styret har avholdt 4 møter, og behandlet 52 saker.

Hvert møte har faste saker som regnskap, utlåns- og produksjonsstatistikker og utviklingsprosjekter. I tillegg har styret behandlet blant andre følgende saker:

Budsjett, virksomhetsplan og årsrapport

Filibuster – status og videre fremdrift – ny norsk talesyntese

Biblioteksystemer og nye distribusjonsformer

Samarbeid mellom NLB og kommersielle forlag om produksjoner

Nye distribusjonsformer for blindeskrift

Avtale om utveksling av filer og lånere mellom de nordiske bibliotekene

Organisasjonsplan for NLB – opprettelse av informasjonsavdeling

Årsregnskap

	Regnskap 31.12.2009	Regnskap 31.12.2008
Bevilget ramme	-44.545.000	-40.045.000
Salg (merinntekt fra kap 3326 post 01)	-499.200	-106.400
Øverført fra 2008	-422.000	-299.000
Omdisponering jf.St.prp. nr.67	-61.000	-1.010.000
Lønnrefusjon	-242.000	-1.052.000
Refusjoner	-470.023	-285.027
Total ramme	-46.239.223	-42.797.427
11 Lønn faste	16.989.937	15.160.815
12 Lønn ekstrahjelp	977.681	1.290.338
13 Lønn engasjement	5.370.775	6.108.316
14 Styrer og utvalg		
18 arb.g.avg	3.482.244	3.154.804
Totale lønnskostnader	26.820.636	25.714.272
21 Maskiner, EDB utstyr	2.909.082	3.180.237
22 Driftskostnader prod.	1.805.265	1.467.833
23 Reiser, kurs, velferd	1.679.923	1.764.191
24 Kontordrift / programvare	2.256.121	1.719.823
25 Kjøp av tjenester	3.901.939	2.791.553
26 Kontingent, Lino avgift	1.595.152	1.282.196
27 Vedlikehold maskiner	210.891	392.307
28 Vedlikehold hus, inventar		0
29 Husleie, strøm	4.246.481	4.002.499
Totale driftskostnader	18.604.854	16.600.637
Totale kostnader	45.425.490	42.314.909
Resultat (-mindreforbruk)	-813.733	-482.518

Tildelingsbrev og rundskriv

NLB har mottatt følgende dokumenter fra KKD vedrørende budsjett 2009.

Foreløpig tildelingsbrev (udatert)

Endelig tildelingsbrev fra KKD 18.12.08

Endring i tildelt budsjettramme i brev fra KKD 26.06.09

Fastsettelse av endelige budsjettramme i brev fra KKD av 26.10.09

Forklaring av avvik i regnskapstall i forhold til den tildelte rammen

Totalt har NLB et mindreforbruk på kr 813' som søkes overført til 2010. Det meste av skyldes prosjekter satt i gang 2009, og som forventes ferdig våren 2010.

Kap 3326 post, 01

NLB hadde et inntektskrav på 52'. NLBs ordinære inntekter ble på kr 294'. NLB solgte noen flere produksjoner til private og andre offentlige institusjoner enn antatt. I tillegg har NLB inngått en avtale om levering av tjenester tilknyttet til Norsk lokalhistorisk institutts regnskaps- og

personalsystem. Det tatt inn et aktivitetstilskudd fra interimskonto på 258' fra 2008. NLBs netto merinntekt ble på 499'. Kr 61' ble omdisponert fra KKD jf. St.prp. nr 67

Kap 326 Post 01

I det endelige tildelingsbrevet var bevilgningen på kr 44.545'. I tillegg fikk NLB overført mindreforbruket fra 2008 med 422' og fikk lønnskompensasjon med kr 242'. Salg og refusjoner ble totalt 712' høyere enn forventet. Det endelige resultatet gir et mindreforbruk på 813', som NLB har bedt om å få overført til 2010.

Post 1-1: Personalkostnader

Personalkostnader til egne ansatte var 16.990' og utgjør 37,4 % av den totale kostnaden. Lønn til innlesing og tekstbehandling utgjør 6.245'. NLB hadde i 2009 en nedgang i bestillinger av studielitteraturproduksjoner til synshemmede studenter. Dette utgjør nesten hele mindreforbruket på 916' på personalkostnader i forhold til budsjettet.

Post 1-2 Driftskostnader

For å bedre tjenestetilbudet bruker NLB store ressurser på nødvendig videreutvikling og implementering av ny produksjonsteknologi. Teknologiske endringer og tilpasninger har effektivisert produksjon gitt økt produksjonsomfang.

Tilskuddsordninger

NLB forvalter et tilskudd til Offentlig utvalg for blindeskrift (OUB).

Post 78 Ymse faste tiltak: Offentlig utvalg for blindeskrift (OUB)

Tildelt bevilgning i brev av 18.12.2008. Endelig tildelingsbrev kr 667.000

Regnskap viser kr 684.049

Merforbruk kr 17.049

Resultatrapport

1. HOVEDMÅL

Hovedmålene for regjeringens kulturpolitikk er trukket opp i budsjettproposisjonen for 2009. Hovedmålene for kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål for 2009 er listet opp nedenfor. Punkt 3 og 4 utgjør hovedmål for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek:

1. å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge
2. å sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og gjøre samlingene og informasjonen om disse tilgjengelige
3. å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift
4. å fremme utviklingen av digitalt innhold og tjenester
5. å sikre nyskaping, bredde og spredning av norsk fag- og skjønnlitteratur.

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn - bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv - som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

2. RESULTATMÅL

Med utgangspunkt i hovedmålene for NLB, nevnt ovenfor, legger departementet følgende til grunn for bevilgningen i 2009:

Tilknyttet hovedmål 3:

Resultatmål 1 - Produksjon:

NLB skal opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå av folkebibliotek-, studielitteratur og andre publikasjoner, basert på oppdatert teknologi.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i produksjonsomfang
- Utvikling av produksjonsteknologi
 - o bruk av talesyntese
 - o digital fremstilling av produksjoner i lyd- og blindeskrift

Resultatmål 2 - Formidling:

NLB skal opprettholde og videreutvikle egen formidlingstjeneste og arbeide for at tilrettelagt litteratur og informasjon formidles gjennom biblioteknettverket i Norge. NLB skal vektlegge utadrettet litteraturformidling og lesestimulering, særlig overfor barn og unge i målgruppen. NLB skal administrere og utføre utskriftstjeneste for døvblinde.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i utlånsomfang
- Antall lånere
- Endring i tjenestetilbud
- Endring i sammensetning av bokstammen
- Tiltak for barn og unge

Resultatmål 3 - Studenttjenesten:

NLB skal være en kompetanseressurs for syns- og lesehemmede studenter, yte service og samarbeide med enkeltbrukere, brukerorganisasjoner og andre offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner. NLB skal bidra til å koordinere produksjonsmiljøene for tilrettelagt litteratur for studenter med tanke på gjensidig bruk av teknologi og utveksling av produksjoner.

Sentrale resultatindikatorer:

- Omfang (og endring) av produksjon
- Leveringstid (og endring)
- Måling av kundetilfredshet
- Andel bøker framstilt digitalt
- Utviklingstiltak

Resultatmål 4 - Nasjonalt ansvar:

NLB skal ha det nasjonale ansvar innen sitt spesielle fagområde for veiledning, produksjon og formidling av litteratur til synshemmede og andre lesehemmede, andre institusjoner, brukerorganisasjoner og offentlige etater. NLB skal gjennom internasjonale kanaler være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud av tjenester for de relevante målgruppene for utvikling og samarbeid.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i tjenestetilbudet
- Samarbeidsprosjekter
- Utviklingsprosjekter, herunder:
 - o Norsk Daisy-konsortium
 - o Digital plattform for produksjon av blindeskrift
 - o Utvikling av norsk talesyntese

Tilknyttet hovedmål 4:

Resultatmål 5 – Utvikling

NLB skal være aktiv i utviklingen av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tjenestene for målgruppene med behov for tilrettelagte produkter.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i teknologi
 - o produksjon
 - o distribusjon

Resultatmål 1 Produksjon

Parallelt med opprettholdelse av det høye produksjonsnivået for lydbøker, samt en stor økning i antall blindeskrift og e-tekstproduksjoner, er det ved produksjonsavdelingen lagt ned store ressurser i videreutvikling av dagens produkter, produksjonsprosesser og distribusjonsformer.

Utvikling og implementering av nye produksjonsverktøy og økt fokus på produksjonsoppfølging har gitt gode resultater i produksjonsavdelingen. I tillegg til produksjonstekniske endringer har bedre utnyttelse av studiekapasiteten og rekruttering av flere innlesere vært viktige tiltak for å opprettholde det høye antall produksjoner.

Produksjonsavdelingen er i gang med å etablere en felles produksjonslinje, basert på XML-formatet DTBook, for alle typer produksjoner. Med en DTBook-basert felles produksjonslinje kan NLB gjøre alle produksjoner tilgjengelig for lånerne i det format de ønsker.

NLB har et utstrakt samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur, både i inn- og utland. Innenlands samarbeider NLB om produksjonsspørsmål med blant andre Huseby kompetansesenter, Norges blindforbund og med kommersielle aktører innen digitalisering og lydproduksjon. Det er etablert et tett samarbeid med NLBs søsterbibliotek i de øvrige nordiske landene, og internasjonalt med DAISY Consortium (DC). NLB arbeider med en rekke utviklingsprosjekter. De mest sentrale prosjektene er beskrevet under hovedmål 4 og 5.

Lydbokproduksjon

Alle lydbøker produseres i DAISY-format. Skjønnlitteratur og bøker for barn og unge leses inn på tradisjonell måte, mens en stor del av studielitteraturen produseres ved bruk av talesyntese. I 2009 ble 61 % av studielitteraturen produsert med talesyntese. Bruk av talesyntese gir en vesentlig kortere produksjonstid sammenlignet med tradisjonelle innlesninger. Kort leveringstid er en vesentlig faktor ved vurdering av kvaliteten i NLBs tilbud til studenter. Talesyntese blir også brukt ved produksjon av Aftenposten i lydutgave, og i de fleste av NLBs tidsskriftsproduksjoner.

Talesyntese og fulltekst

I samarbeid med svenske Talboks- og punktskriftsbiblioteket (TPB) har NLB utviklet den nye norske talesyntesen Brage. Brage ble tatt i bruk høsten 2009, og benyttes sammen med produksjonsverktøyet DAISY Pipeline. Tilgang til uttaleleksikon fra den kommende norske språkbanken, via samarbeid med Språkrådet, har vært viktig for å kunne realisere dette utviklingsprosjektet. Med den egenutviklede talesyntesen kan NLB forbedre kvaliteten på denne type produksjoner, noe som i særdeleshet er viktig når det gjelder det den høye andelen av studielitteratur produsert med talesyntese.

Lydbøker produsert med talesyntese er tilgjengelig som fulltekstbøker som kan leses på PC samtidig med at teksten blir opplest. Fulltekstbøker er et godt produkt spesielt for dyslektikere. NLB har startet prøveproduksjon av tradisjonelt innleste bøker i fulltekst. I tilknytning til denne produksjonen er det gjennomført et prosjekt med brukertesting av grensesnitt og drøftinger av produksjonstekniske valg. Det allerede gjennomførte prosjektet med brukerrepresentasjon vil videreføres i et utvidet prosjekt som også skal inkludere e-tekstbøker, elektronisk braille og storskriftsbøker.

Blindeskriftproduksjon

NLB utfører tilrettelegging av bøker for produksjon i blindeskrift. I samarbeid med Norges blindforbunds trykkeri er NLB i gang med et prosjekt for utprøving av nye metoder for produksjon

og distribusjon av blindeskrift. NLB er i gang med å etablere en felles digital produksjonsplattform for lyd- og blindeskriftbøker. En felles produksjonsplattform vil innebære at all digitalisert litteratur kan gjøres tilgjengelig for lånerne både som lyd- og blindeskriftbøker. Det vil bli lagt til rette for produksjon av blindeskriftbøker på forespørsel.

Tabeller Hovedmål 1

Tabell 1.1 Produksjon totalt. Folkebibliotek- og studielitteratur

PRODUKSJON	2007	2008	2009	Endring 2008 - 2009
Total produksjon Folkebibliotek- og studielitteratur				
Digitale lydbøker i DAISY-format	901	1566	1549	- 17
Blindeskrift/E-tekstbøker	194	208	285	+ 77
Total produksjon lyd- og blindeskriftbøker	1 095	1774	1834	+ 60

Total produksjon

NLBs totale produksjon av lydbøker i DAISY-format var i 2009 på 1549 titler. Sammenlignet med 2008 er dette svak nedgang på 1 %. Det var for 2009 budsjettert med opprettholdelse av det høye produksjonsnivået som ble oppnådd i 2008. For NLB er det en viktig prioritet å legge til rette for videre utvikling av tjenestetilbudet gjennom teknologi- og andre utviklingsprosjekter, samt å nå ut til nye målgrupper.

Nedgangen i produksjon av lydbøker skyldes reduksjon i antall bestillinger av studielitteratur fra synshemmede studenter. En forbigående lavere etterspørsel etter nyprodusert studielitteratur må ses i sammenheng med fjorårets store produksjonsøkning som ga en vesentlig bedre litteraturdekning innen de ulike fagene. Synshemmede studenter har produksjonsrett ved NLB, produksjonsomfanget av studielitteratur bestemmes av denne lånergruppens pensumslistene.

Produksjon av blindeskrift/E-tekstbøker økte med 37 % siste år. Størstedelen av veksten ligger i økt produksjon av titler til novelleklubbene, tidsskrifter og e-tekstbøker til studenter.

Økningen i den totale produksjonen av lyd- og blindeskriftbøker er på 3 % sammenlignet med 2008.

Det er verdt å merke seg at NLB fra 2007 til 2008 økte den totale produksjonen av lyd- og blindeskriftbøker med hele 62 % sammenlignet med 2007.

I tillegg til å opprettholde det høye produksjonsnivået for lyd- og blindeskriftbøker, har produksjonsavdelingen brukt ressurser til utvikling og implementering av nytt produksjonsutstyr, noe som legger grunnlag for ytterligere fremtidig produksjonsøkning.

Tabell 1.2 Produksjon. Folkebiblioteklitteratur. Lydbøker

FOLKEBIBLIOTEKLITTERATUR	2007	2008	2009	Endring
LYDBØKER				2008-2009
Lydbøker - egenproduserte innlesninger	380	555	566	+ 11
Lydbøker - innkjøpte kommersielle	126	152	158	+ 6
Lydbøker - talesyntese - avis, tidsskrifter, bøker	39	342	399	+ 57
Total produksjon lydbøker i DAISY-format	546	1049	1123	+ 74
Lydbøker – voksen - egenproduserte	262	378	391	+ 13
Lydbøker – barn - egenproduserte	118	177	175	- 2

Folkebiblioteklitteratur - lydbøker

Samlet produksjonen av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat var i 2009 på 1123 titler. Dette er en økning på 7 % sammenlignet med 2008. Økningen er størst når det gjelder talesynteseproduksjoner – som omfatter avis, tidsskrifter og noe sakprosa. For denne type produksjoner utgjør økningen 17 %.

Som i 2008 nådde NLB også i 2009 målet om høy andel egenproduserte lydbøker med tradisjonell innlesning. I 2009 ble 566 lydbøker lest inn i NLBs studioer, noe som tilsvaret en økning på 2 % sammenlignet med 2008. Fra 2007 til 2008 hadde NLB en økning på 46 % for denne type produksjoner. All skjønnlitteratur vil fortsatt bli lest inn på tradisjonell måte.

Tabell 1.3. Produksjon Folkebiblioteklitteratur. Blindeskriftbøker

FOLKEBIBLIOTEKLITTERATUR	2007	2008	2009	Endring
BLINDESKRIFTBØKER				2008-2009
Total produksjon blindeskrift	194	180	239*	+ 59
Blindeskrift - voksen	74	85	100	+ 15
Blindeskrift - barn	110	95	84	- 11
Blindeskrift – tidsskrifter og novelleklubber			70	

* Fordeling innenfor de ulike produksjonene viser et avvik på 15 titler. Dette skyldes statistikkføringen. Rettes opp fra 2010.

Folkebiblioteklitteratur - blindeskrift

Tabellen viser en økning i total blindeskriptproduksjonen på 33 % siste år. Den store økningen skyldes at NLB har økt tilbudet av tidsskrifter, samt utvidet tilbudet i novelleklubbene både for barn og voksne. Nyhetsbrev produsert i blindeskrift er også tatt med i statistikken.

Tabell 1.4 Produksjon. Studielitteratur

STUDIELITTERATUR	2007	2008	2009	Endring 2008 - 2009
Lydbøker – innlesninger	171	232	166	- 94
Lydbøker – talesyntese	185	285	260	- 25
Total produksjon lydbøker i DAISY-format	356	517	426	- 91
E-tekstbøker/blindeskrift	10	14	43	+ 29
Blindeskriptnoter		14	3	- 11

Studielitteratur

Det ble i 2009 produsert totalt 426 titler studielitteratur i DAISY-format, noe som gir en nedgang i produksjonen av studielitteratur på 18 % sammenlignet med 2008.

Antall titler produsert med tradisjonelle innlesning viser størst nedgang. Her er reduksjonen på 94 titler, eller 41 %. Studielitteratur produsert med talesyntese er redusert med 9 % sammenlignet med 2008. I 2009 ble 61 % av all studielitteratur i lydbokformat produsert med talesyntese. Det tilsvarende tallet for 2008 var på 55 %.

Produksjonstallene for 2009 må ses i sammenheng med den store produksjonsøkningen i 2008. Økningen i produksjon av studielitteratur i DAISY-format var da på hele 45 % sammenlignet med tallene for 2007. Den store økningen i antall produserte titler i 2008 ga en vesentlig bedre dekning av litteratur innen de ulike fagområdene, noe som kan ha bidratt til forbigående lavere etterspørsel etter nye lydbokproduksjoner.

Synshemmede studenter har produksjonsrett ved NLB, all produksjon av studielitteratur, både litteraturutvalg og produksjonsomfang, bestemmes av denne lånergruppens pensumlister.

Resultatmål 2 Formidling

Avdeling utlån/formidling har også i 2009 hatt fokus på god service og høy kvalitet i utlånsarbeidet. Lydbokavtalen som ble undertegnet i 2008, mellom staten på den ene siden og rettighetshaverne på den andre, gir NLB rett til å fremstille et ubegrenset antall eksemplarer av egenproduserte lydboktitler. For NLBs avgrensede brukergruppe innebærer lydbokavtalen økt tilgjengelighet til lydbøkene i samlingen, og derved en vesentlig bedring i tjenestetilbudet. Den nye lydbokavtalen gjelder også ved produksjon av tidsskrifter, noe som forenkler administrative rutiner knyttet til denne type produksjoner. Innkjøpte lydbøker, produsert av kommersielle utgivere, omfattes ikke av den nye lydbokavtalen.

Det skal være enkelt for lånerne å komme i kontakt med NLBs førstelinjetjeneste. For best mulig ressursutnyttelse er det i tillegg et mål for NLB å stimulere til økt bruk av MappaMi, en ekstern web-applikasjon fra Biblioteksystemer AS, som er tilgjengelig via NLBs hjemmesider. MappaMi gjør NLB til et døgnåpent bibliotek. Her kan lånerne når som helst gjøre søk i bokbasen og bestille bøker tilsendt. Det er gjort endringer i det opprinnelige brukergrensesnittet slik at det er bedre tilpasset bibliotekets lånergrupper.

NLB lanserte i 2009 nye hjemmesider med endret struktur og nytt brukergrensesnitt som øker nettsidenes brukervennlighet for alle NLBs lånergrupper. Hjemmesidene ivaretar kravene til universell utforming, og er en viktig kommunikasjonsflate for NLB.

I forbindelse med NLBs satsing på kvalitetsheving av bibliotektilbudet, er det utviklet ny katalogiseringsstandard og i tillegg gjennomført endringer i statistikkrutinene. NLB har de seneste år hatt en sterk økning både i produksjons- og utlånsomfang. Ansatte i avdeling utlån/formidling samarbeider med produksjonsavdelingen både i planleggings- og gjennomføringsfasen når det gjelder utvikling av nye tilbud.

Litteraturtilbudet

NLB skal ha et litteraturtilbud tilpasset de ulike brukergruppens behov. I plan for samlingsutvikling er det nedfelt at det i bokvalget skal legges vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Utvelgelse av bøker til produksjon i DAISY-format og i blindeskrift hører inn under NLBs sentrale oppgaver.

Barn og ungdom

En god bibliotektilbud for syns- og lesehemmede barn og unge har høy prioritet i NLB. Avdelingens barne- og ungdomsbibliotekar har hovedansvaret for denne delen av bibliotektilbudet. Gjennom samarbeid med blant andre Huseby kompetansesenter og Norges blindforbunds barne- og ungdomsavdeling har barne- og ungdomsbibliotekaren jevnlig kontakt med de unge brukerne selv, samt med lærere og andre relevante samarbeidspartner. Annethvert år arrangerer NLB skriveleir for synshemmet ungdom. I møtet mellom skriveglade ungdommer og profesjonelle forfattere, blir nye, spennende tekster skapt. I 2009 deltok 13 synshemmede ungdommer på NLBs skriveleir.

Informasjonsarbeid

Å gjøre tilbudet bedre kjent for alle aktuelle brukergrupper, er en viktig oppgave for NLB. Dette arbeidet organiseres og ledes av NLBs informasjonsleder. Ved deltakelse med stands på ulike konferanser og seminarer gir i tillegginformasjonsgruppen tilknyttet avdeling utlån/formidling viktige bidrag til gjennomføringen av informasjonsarbeidet.

Å bidra til økt samarbeid både med skolebibliotekene, fylkes- og folkebibliotekene, samt brukerorganisasjonene, spesielt Norges Blindforbund og Dysleksiforbundet i Norge, har vært en prioritert oppgave i informasjonsarbeidet. For å styrke informasjonsarbeidet er det etablert et bredt nettverk bestående også av andre aktører i feltet, herunder blant andre Leser søker bok. I tillegg til å gjøre tilbudet ved bedre kjent blant potensielle lånerne og formidlere bidrar informasjonsarbeidet også til NLBs omdømmebygging. Fra 01.01.2010 blir informasjonsarbeidet ved NLB organisert i egen informasjonsavdeling.

Tabeller Hovedmål 2

Tabell 2.1 Bokstamme. Folkebibliotek- og studielitteratur

BOKSTAMME	2007	2008	2009	Endring 2008 - 2009
Folkebibliotek				
Digitale lydbøker (DAISY)	8513	9428	10664	+1236
Blindeskriftbøker	5895	6111	5787	-324
Studielitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	1539	2105	2830	+725

Bokstamme

Boksamlingens størrelse og sammensetting påvirkes i tillegg til antall produserte titler også av kassering, katalogiseringsendringer og korrigeringer i statistikkføringen i BiblioFil. Se også tabeller under resultatmål 1. Produksjon.

Tabell 2.2 Utlån. Folkebibliotek og studenttjeneste

UTLÅN	2007	2008	2009	Endring 2008- 2009
Folkebiblioteklitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	274 348	320 611	369 301	+ 48 690
Blindeskriftbøker	1 577	2 008	1 966	- 42
Studielitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	5 938	7 889	8759	+ 870
E-tekst/Blindeskriftbøker	15	16	40	+ 24
Noter	13	21	21	0
Totalt utlån	281 891	330 545	380 087	+ 49 542
TPB fjernlån - studenttjenesten	417	772	795	+ 23

Utlån totalt

NLBs totale utlån av lyd- og blindeskriftbøker var i 2009 på 380 087 titler. Det gir en utlånsøkning på 15 % sammenlignet med tilsvarende tallene for 2008.

Utlån folkebiblioteklitteratur

NLB lånte i 2009 ut 369 301 titler folkebiblioteklitteratur i lydbokformat. Dette er en økning på 15 % sammenlignet med 2008.

Utlånet av blindeskriftbøker viser en svak nedgang på 3 % fra 2008 til 2009. I 2008 økte utlånet av bøker i blindeskrift med hele 27 % sammenlignet med året før. En økning i antall produserte titler i blindeskrift, samt effektivisering av utlånsrutinene og etablering av bokklubbordning for blindeskriftlesere, har bidratt til den tidligere utlånsøkningen. NLB er i gang med ytterligere effektivisering både av produksjons- og utlånsrutiner for blindeskrift.

Utlån studielitteratur

Utlånet av studielitteratur i DAISY-format økte fra 7889 titler i 2008 til 8759 titler i 2009, noe som gir en utlånsøkning på 11 %.

Tabell 2.3 Lånere. Folkebibliotek og studenttjeneste

ANTALL LÅNERE	2007	2008	2009	Endring 2008 - 2009
Folkebiblioteket	14 134	10 960	11 581	+621
Studenttjenesten	299	330	392	+62
Lånere totalt	14 433	11 290	11 973	+ 683

Antall lånere

NLBs totale antall lånere økte med 683 i 2009, noe som sammenlignet med tall for 2008 gir en netto økning på 6 %. Antallet nyinnmeldinger var i 2009 på 1 670. Nedgang i antall lånere fra 2007 til 2008 skyldes korrigeringer i lånerregisteret, herunder sletting av inaktive lånere som ikke hadde lånt bøker i løpet av de seneste fem år.

Resultatmål 3 Studenttjenesten

Produksjonsoppnåelse og kort leveringstid

I de seneste årene er en stadig større del av studielitteraturen i DAISY-format produsert med talesyntese. I 2009 var utgjorde andelen av lydbøker med talesyntese 61 % av samlet studielitteraturproduksjon på lyd. I 2009 ble det produsert totalt 426 titler studielitteratur i lydbokformat, noe som gir en nedgang i denne type produksjon på 18 % sammenlignet tilsvarende tall for 2008. Nedgangen er størst når det gjelder antall titler produsert med tradisjonell innlesing. Her er reduksjonen på 94 titler, eller 41 %.

Produksjonstallene for 2009 må ses i sammenheng med den store produksjonsøkningen i 2008. Økningen i produksjon av studielitteratur i DAISY-format var da på hele 45 % sammenlignet med tallene for 2007. Synshemmede studenter har produksjonsrett ved NLB, all produksjon av studielitteratur bestemmes av denne lånergruppens pensumlister. Den store økningen i antall produserte titler i 2008, og derved en vesentlig forbedring når det gjelder dekning av litteratur innen ulike fagområder, kan ha bidratt til en forbigående lavere etterspørsel etter nye lydbokproduksjoner. I tillegg kan det bemerkes at etterspørselen etter studielitteratur i e-tekstformat har økt, noe som også bidrar til færre lydbokproduksjoner.

Talesyntese

Ved å benytte talesyntese i sine produksjoner, har NLB i tillegg til full måloppnåelse når det gjelder produksjon av studielitteratur på oppdrag av studenter med produksjonsrett også kortet vesentlig ned på produksjonstiden for den enkelte bok. Dette er en betydelig forbedring i tjenesten overfor studenter med behov for tilrettelagt litteratur. Lydbøker produsert med talesyntese er tilgjengelig både som lydbok og som fulltekstbok som kan leses på PC samtidig med at teksten blir opplest. Lydbøker i fulltekstformat er et svært godt produkt for studenter med dysleksi eller andre lesevansker.

Lånersammensetting

Antall lånere ved studenttjenesten økte i 2009 med 19 %. Antall registrerte lånere ved studenttjenesten er totalt 392, av disse er 21 % synshemmede studenter med produksjonsrett. All produksjon av tilrettelagt pensumlitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler bestemmes av disse studentenes pensumlistor. De øvrige lånerne ved studenttjenesten (79 %) kan låne alle titler produsert for synshemmede studenter, men de har ingen selvstendig produksjonsrett. Studentene uten produksjonsrett har dysleksi eller andre dokumenterte lesevansker.

Størst økning i antall lånere finner vi i gruppen med dysleksi eller andre lesevansker. Antall synshemmede studenter ved NLB økte i 2009 med 9 personer.

Økt utlån

Utlånet av studielitteratur økte med 11 % sammenlignet med tallene for 2008. I tillegg til utlån av egne produksjoner, lånte studenttjenesten i 2009 ut 795 titler via fjernlånssamarbeid med TPB. Denne tjenesten tilbys både syns- og lesehemmede studenter.

I samarbeid med produksjonsavdelingen bidrar studenttjenesten aktivt til å etablere et utvidet samarbeid med universitets- og høyskolesektoren. Prosjektet er beskrevet under resultatmål 4.

Resultatmål 4 Nasjonalt ansvar

Samarbeid med universitets- og høyskolesektoren

For å bedre syns – og lesehemmedes studenters tilgang til tilrettelagt studielitteratur, har NLB i samarbeid med den nasjonale pådriverenheten ved NTNU (se www.universell.no for nærmere beskrivelse) tatt initiativ til et utvidet samarbeid med universitets- og høyskolesektoren.

Via NLBs hjemmesider har lærestedene tilgang til DAISY PipeOnline. Via DAISY PipeOnline får lærestedene tilgang til DAISY Pipeline, hovedverktøy for produksjon av DAISY-bøker med talesyntese, slik at de selv kan foreta produksjoner for enkeltstudenter. Produksjonsverktøyet eies og driftes av NLB.

Samarbeidsprosjektet med UH-sektoren gir god utnyttelse av NLBs produksjonsteknologi og innebærer en vesentlig forbedring i tilbudet til syns- og lesehemmede studenter, både ved lærestedene og ved NLB. Videreutvikling av produksjonsverktøyet DAISY Pipeline, samt tilpasninger i Bibliofils samsøktjeneste er viktige tiltak i dette prosjektet. Via en nyutviklet samsøktjeneste med TPB får det enkelte lærestedet oversikt over igangsatte og ferdige lydbokproduksjoner i begge land.

NLB produserer tilrettelagt studielitteratur for synshemmede studenter. Studenter med dysleksi eller andre lesevansker har rett til å låne litteraturen som produseres, men de har ingen selvstendig produksjonsrett. Gjennom deltakelse i dette samarbeidsprosjektet, kan lærestedene styrke sitt tilbud til lesehemmede studenter.

Brage – ny norsk talesyntese

I samarbeid med TPB i Sverige har NLB utviklet en ny, norsk talesyntese kalt Brage. Utviklingsarbeidet startet i 2008, og høsten 2009 ble Brage tatt i bruk sammen med produksjonsverktøyet DAISY Pipeline. En stadig større del av studielitteraturen, samt tidsskrifter og offentlige dokumenter produseres ved bruk av talesyntese. Nettopp studielitteraturen stiller store krav til talesyntese gjennom omfattende bruk av fremmedord, navn, referanser og annet. Kommersielt tilgjengelige talesynteser på norsk er ikke utviklet for dette formålet. Med Brage har NLB fått en talesyntese som

tilfredsstillere kravene som må stilles til en talesyntese som skal benyttes til produksjon av vår type lydbøker i DAISY-format. Brage skal videreutvikles internt i NLB i - i tråd med behov for endringer og forbedringer.

Fulltekstbøker

NLB har i 2009 gjennomført første del av et større prosjekt for å prøve ut produksjoner av innleste fulltekstbøker i DAISY-format. Hensikten med prosjektet er å opparbeide kunnskap om effektiv produksjon av denne type bøker basert på eksisterende teknologi.

DAISY Consortium (DC)

Deltakelse i DAISY Consortium (DC) er av vesentlig betydning for store deler av utviklingsarbeidet ved NLB. NLB er representert i styret for DC – seksjonssjef for produksjonsavdelingen innehar vervet treasurer. I tillegg har NLB innehatt en viktig rolle i arbeidsgruppen som utviklet et online grensesnitt (GUI) for DAISY Pipeline, hovedproduksjonsverktøyet for lydbøker med talesyntese. DAISY Pipeline ble i 2008 tatt i bruk som internt produksjonsverktøy i NLB. I 2009 ble NLB den første institusjon som implementerte DAISY PipeOnline. Utviklingen av denne løsningen er av vesentlig betydning i samarbeidsprosjektet med universitets- og høyskolesektoren.

Norsk DAISY-konsortium (NDK)

NLB tok i 2006 initiativ til stiftelsen av Norsk DAISY-konsortium (NDK). NDK er tilsluttet det internasjonale DAISY Consortium (DC), og består av Nasjonal pådriver, Huseby kompetansesenter, Tambartun kompetansesenter, Norges blindeforbund, KABB (Kristent arbeid blant blinde og svaksynte), Bredtvet kompetansesenter og NLB. Det er tatt initiativ til å utvide antall medlemmer. NLB leder arbeidet i NDK.

Blindeskriptproduksjon

NLB og Norges blindeforbunds trykkeri er i gang med et prosjekt for utprøving av nye produksjonsmetoder og distribusjon av blindeskript. Noveller og nyhetsbrev i blindeskript trykkes og distribueres fra Norges blindeforbunds trykkeri, mens NLB fortsatt står for all tilrettelegging frem til trykking. I løpet av 2010 skal samarbeidsprosjektet utvides til også å omfatte trykking og utsending av bøker i blindeskript.

En felles digital produksjonsplattform er av vesentlig betydning for en effektiv produksjon, både av lyd- og blindeskriptbøker. Produksjonsavdelingen er i gang med tilrettelegging for en slik plattform, basert på DTBook-filer, som vil innebære at all digitalisert litteratur kan gjøres tilgjengelig for lånerne, både som lydbøker og i blindeskript. NLB har utarbeidet planer for implementering av AutoBraille, et verktøy for DTBook-basert produksjon av blindeskript.

Samarbeid med Nasjonalbiblioteket

NLBs digitale masterarkiv blir lagret ved Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Det sikrer at NLBs produksjoner er tilgjengelig uansett hvilke filformater som blir tatt i bruk i fremtiden. Utlånet av lydbøkene, inkludert brenning av ny DAISY-CD for hvert nytt utlån, skjer fra NLB. NLBs samling av blindeskriptbøker utgjør et stort volum. NB Mo i Ranas store lagringskapasitet blir utnyttet ved at blindeskriptbøkene oppbevares der. Ved utlån sendes blindeskriptbøkene direkte fra Mo i Rana til den enkelte låner. Sammen med et godt samarbeid om IKT-drift, er dette av vesentlig betydning for NLB og et godt eksempel på samarbeid for å utnytte statlige ressurser best mulig.

Hovedmål 5 Utvikling

For å utvide tjenestetilbudet vil NLB fortsette samarbeidet med tidligere omtalte institusjoner, produsenter og organisasjoner, både i inn- og utland. NLB deltar imidlertid også i andre prosjekter og arbeidsgrupper.

IFLA

NLB er medlem av Standing Committee i IFLAs seksjon Libraries Serving Persons with Print Disabilities. Seksjonen har som hovedoppgave å arbeide for at personer med syns- og lesehemninger får tilgang til de samme bibliotektilbudene som andre. NLB er også medlem i The Global Library Project, i arbeidsgruppen Collection Sharing. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom IFLA og DAISY Consortium, med hovedformål å gi alle syns- og lesehemmede direkte tilgang til ønsket litteratur i digital form – fra hvor som helst i verden. Tilgangen skal sikres gjennom internasjonale samarbeidsavtaler om fjernlån, filutveksling og/eller kjøp av ønskede titler.

Filutveksling

Høsten 2009 undertegnet de nordiske lyd- og blindeskriftbibliotekene en avtale om utveksling av tilrettelagt litteratur over landegrensene. Avtalen omfatter både ferdige produksjoner og tilgang til filer for å kunne produsere litteratur i ønsket format. Den inngåtte avtalen øker tilbudet av tilrettelagt litteratur, og bidrar til at unødvendige dobbeltproduksjoner blir unngått. Avtalen åpner i tillegg for at lånere bosatt i Norden fritt kan låne tilrettelagt litteratur fra de øvrige nordiske landene.

Avtalen om filutveksling er spesielt rettet mot studielitteratur, og må sees i sammenheng med samarbeidsprosjektet mellom NLB, Nasjonal pådriver og universitets- og høyskolesektoren som har til formål å bedre lærestedenes tilbud av tilrettelagt studielitteratur.

Distribusjon

NLB er i gang med utprøving av direkte avspilling og nedlasting av lydbøker, og er i drøftinger med ulike aktører om mulige løsninger tilpasset NLBs behov. En interessant løsning er utvikling av en web-basert DAISY-spiller som sammen med selve lydboken gjøres tilgjengelig via NLBs hjemmesider. Ved en slik løsning er det ikke behov for lokal installasjon eller nedlasting/streaming av lydboken. I løpet av 2010 vil NLB produsere DAISY-lydbøker med digital vannmerking. I samarbeid med leverandør er NLB i gang med å utarbeide tekniske løsninger slik at alle lydbøker leveres med DAISY-spiller.

Plandokumenter

NLBs strategiplan for perioden 2007 – 2010 beskriver virksomhetens hovedmål og tiltak for måloppnåelse. Basert på sentrale mål i strategiplanen, utarbeides det årlige virksomhetsplaner for den enkelte avdeling, og i tillegg egen plan for informasjonsarbeidet. Strategi- og virksomhetsplaner godkjennes av NLBs styre.

Rapporten Kritisk blikk på IKT er en gjennomgang av organisering og kostnader knyttet til NLBs IKT-aktivitet. Rapporten inneholder beskrivelse av risikofaktorer, samt tiltak for risikoreduering. Den første rapporten fra 2007 ble fulgt opp med ny rapport i 2009. Risikovurdering er også tatt inn som egne punkt i avdelingenes årlige virksomhetsplaner.

Reglement Rutiner for anskaffelser sikrer at alle anskaffelser i NLB utføres i henhold til gjeldende lover, forskrifter, retningslinjer og instruksjoner for offentlige anskaffelser.

Redegjørelse om etiske retningslinjer for statstjenesten

NLB er en oversiktlig organisasjon som sammen med virksomhetens karakter bidrar til at det på mange områder er begrenset risiko for å komme i konflikt med de etiske retningslinjer som gjelder for statstjenesten.

NLB har en betydelig brukerkontakt, både på telefon, via e-post og gjennom selvbetjente løsninger på Internett. Dette kan i enkelte tilfeller lede til krevende situasjoner der flere hensyn må veies opp mot hverandre. Blant annet gjennom utarbeidelse og oppfølging av en serviceerklæring forsøker vi å ivareta hver enkelt bruker best mulig, samtidig som vi har helheten for øye.

Som det går frem flere steder i denne årsrapporten, har NLB satt mye inn på å effektivisere virksomheten. Slik arbeider vi for å sikre at de midlene som er bevilget gir så gode resultater for brukerne som mulig.

Kulturelt mangfold

NLB hadde per 01.01.09 to ansatte med innvandrerbakgrunn. Dette er uendret per 01.01.10. Antall personer med innvandrerbakgrunn utgjør 4,2 % av totalt ansatte i NLB. Ved utlysning av ledige stillinger oppfordres alle kvalifiserte kandidater til å søke, uansett nasjonal eller etnisk bakgrunn.

NLB arbeider for å øke omfanget av litteratur på andre språk enn norsk i samlingen. Gjennom innvandrerguppen i Norges blindforbund har vi kommet i kontakt med et miljø som etterspør bøker på russisk. Vårt søsterbibliotek i Estland har lydbøker på russisk som ikke er i DAISY-format. Vi har fått 50 russiske bøker fra Estland som vi har konvertert til DAISY, innlemmet i samling og sendt i DAISY-versjon tilbake til Estland. Lignende samarbeid kan utvikles med andre land, men det er ressurskrevende og avhengig av at det er mulig å opprette en relasjon.

Redegjørelse om likestilling

2009	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling – alle ansatte (i pst.)	61,2	38,8	25,0	75,0	64,4	35,6
Kjønnsfordeling – heltidsansatte (i pst.)	53,7	46,3	25,0	75,0	56,8	43,2
Kjønnsfordeling – deltidsansatte (i pst.)	88,9	11,1	0,0	0,0	88,9	11,1
Gjennomsnittslønn (i 1 000 kr)	336	389	547	615	329	346

NLB har tradisjonelt vært inndelt i en kvinnedominert avdeling for utlån/formidling og en mannsdominert produksjonsavdeling. Rekruttering av nye medarbeidere ved NLB har i de seneste

årene i stor grad vært til stillinger tilknyttet produksjonsavdelingen. Her har andelen av kvinnelige ansatte økt.

Likestilling mellom kjønnene er en viktig målsetning for lønnspolitikken ved NLB. Holder vi lederstillinger utenom, ser vi av tabellen at mannlige ansatte ved NLB i gjennomsnitt tjener 5,2 % mer enn kvinnelige ansatte. Vi har ikke kunnet finne noe som tyder på at menn og kvinner systematisk behandles ulikt i spørsmål om lønnsfastsettelse og lønnsutvikling.

Redegjørelse om systematiske brukerundersøkelser

I samarbeid med Sentio Research Norge gjennomførte NLB i høsten 2008 en brukerundersøkelse rettet mot lydboklånerne. 500 av NLBs aktive lydboklånerne ble intervjuet. Blant disse finner vi flest mennesker med synshemming eller dysleksi, men også mennesker som av andre grunner har vansker med å lese trykt tekst er representert. Aktive lånerne er i undersøkelsen definert som lånerne som har lånt lydbøker etter 01.07.07. Hensikten med undersøkelsen var å kartlegge lånernes bruksmønster, samt å måle tilfredsheten med de ulike tilbudene. Det er i undersøkelsen stilt spørsmål om låne- og lesevaner, og om hvor fornøyde lydboklånerne er med litteraturtilbudet ved NLB. Videre er det også stilt spørsmål om kvaliteten på NLBs lydbøker, kontakten med førstelinjetjenesten og om bruk av hjemmesiden. Undersøkelsen inneholder også spørsmål om avspillingsutstyr og kort om nye tjenester. Brukerundersøkelsen viser stor grad av tilfredshet med NLBs tilbud. De eldste lånerne er mest fornøyd med tilbudet.

Kort om funn i brukerundersøkelsen:

59 % hører på lydbøker 1-3 timer eller mer hver dag, eller mer enn 10 timer i uken

69 % av NLBs aktive lånerne er kvinner

38 % har utdanning på grunnskolenivå, 31 % har videregående skole, og til sammen 31 % er universitets- eller høyskoleutdannet

90 % låner skjønnlitteratur, 31 % låner sakprosa og faglitteratur

Synshemmede er mer tilfreds med tilbudet enn dyslektikerne

75 % synes det er enkelt å komme i kontakt med NLBs førstelinjetjeneste, og 80 % opplever de ansatte som svært serviceinnstilt.

Redegjørelse for virksomhetens miljøarbeid

Administrasjonssjefen i NLB er ansvarlig for miljøarbeidet. Seksjonssjefene skal påse at miljøarbeidet følges opp i avdelingene. Papirinnsamlingsesker er plassert ved hver arbeidsplass. Datautstyr gjenbrukes internt, ved kassasjon leveres alt til gjenbruk eller til miljøvennlig destruksjon. All belysning i kontorlandskap slås automatisk av etter kl 18.00.

NLB er i gang med å legge til rette for å tilby både direkte avspilling og nedlasting av lydbøker. Nye distribusjonsmåter vil i tillegg til å bedre tjenestetilbudet også gi en vesentlig miljøgevinst ved at antall lydbøker produsert på CD reduseres.

NLBs reglementet Rutiner for anskaffelser ivaretar regjeringens krav til offentlige virksomheter om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser.

Utfordringer for NLB i 2010

Det vil i de kommende år være en stor ressursmessig utfordring for NLB å opprettholde dagens høye produksjonsnivå, og samtidig fortsette den sterke satsingen på videreutvikling av produkter,

produksjonsmåter og distribusjonsformer. I tillegg skal NLB gjennomføre en betydelig satsing for å styrke informasjonsvirksomheten, for på den måten å nå ut til flere i målgruppen som har til gode å bli kjent med vårt tilbud. NLB har hentet ut betydelige produktivetsgevinster de seneste årene. Vi vil fortsette den utviklingen, men det er ikke realistisk å nå gevinster i samme størrelsesorden fremover.

De prosjektene NLB har gjennomført har gitt resultater til beste for brukerne. Vi har hatt stor glede av det samarbeidet vi har hatt med det svenske TPB om talesyntese, med UH-sektoren om bedret tilgang til studielitteratur, med Norges blindforbunds trykkerier om effektivisering av blindeskriptproduksjon og med brukerorganisasjoner, bibliotek og andre organisasjoner om å nå ut med våre tilbud. Videre har vi også hatt et godt samarbeid med Nasjonalbiblioteket om grunnleggende driftsoppgaver, med alle de nordiske bibliotekene blant annet om utveksling og med våre partnere i DAISY Consortium og IFLA. Ettersom ambisjonene og mulighetene for å gi et bedre tilbud øker, vil samarbeid med andre bli stadig viktigere. Det gir muligheter, men også en risiko for at enkelte samarbeidsrelasjoner ikke utvikler seg slik det er planlagt. Prioritering av ressurser og spesiell oppmerksomhet mot den kompetanse som er nødvendig for å få samarbeid til å lykkes vil være avgjørende.

Norske studenter i våre målgrupper nyter godt av at vi kan laste ned studie bøker til dem fra vår svenske søstervirksomhet TPB. Ettersom TPB også produserer studielitteratur for studenter med lesevansker, er deres produksjon vesentlig større enn vår. Det gjør også at utvekslingen mellom våre land er tilsvarende ubalansert, noe som kan påvirke et samarbeid vi er svært avhengig av.

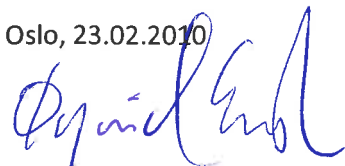
Samarbeid med innholdsleverandører er et annet viktig, utfordrende og potensielt svært nyttig område for NLBs brukere. I vår sammenheng er bokbransjen, samt avis- og tidsskriftutgivere de viktigste. Dersom NLB i økende grad kan få tilgang til filer i relevante formater, kan tilbudet til vår avgrensede målgruppe forbedres betraktelig, uten at ressursbruken økes tilsvarende, verken for innholdsleverandørene eller NLB. Det er krevende å ha tilstrekkelig oppmerksomhet om disse spørsmålene for virksomheter som har mange andre spørsmål å hankses med.

NLB har i årene som kommer klare ambisjoner om å nå bedre ut med budskapet om vårt tilbud til målgruppene. Blant unge mennesker har vi vært bedre til å nå de som har en synshemming enn de som har lesevansker. Denne aldersgruppen blir utsatt for en rekke budskap, både kommersielle og andre. Vi er derfor klar over at det er en utfordrende oppgave for en virksomhet som vår å nå frem til dem – men vi har ikke tenkt å gi opp!

Styrebehandlet

Styret godkjente årsrapporten på styremøte 12.02.2010

Oslo, 23.02.2010

Øyvind Engh
Direktør

Liv Torild Ellefsen,
Informasjonssjef